

ДАМЯНЪ ГРУЕВЪ

(Продължение отъ книжка трета)

Презъ септемврий 1902 година — последва обща амнистия на македонскитѣ политически затворници въ Турция.

Заточениятъ въ Подрумъ-Кале Дамянъ Груевъ се завърна въ Македония. Централниятъ революционенъ комитетъ бѣше решилъ да се подигне общо въстание въ Македония.

Даме се подчини на това решение. Отъ Солунъ той замина за родното си село Смилево, за да подготви Битолския край за решителната борба. А трѣбваше да се бърза. Турскитѣ власти бѣха потушили бунта и вземаха мърки за потушаването му. Хиляди турски войници плѣзнаха изъ поробената земя.

На връхъ Илинденъ 1903 година българитѣ въ Битолско, Охридско, Рѣсенско и Крушевско, като единъ грабнаха оржие и взеха планинскитѣ върхове и проходи.

Искрата бѣше хвърлена отъ върха „Победоносецъ“, надъ село Смилево. Върховниятъ щабъ, съставенъ отъ Даме Груевъ, Сарафовъ и Лозанчевъ, застана начело на въстаницитѣ.

Селата въставаха едно следъ друго. Селянитѣ грабваха оржие и се присъединяваха къмъ въстаницитѣ. Които нѣмаха пушки, нарамваха сѣкири и коси и съ пѣсни се хвърлѣха въ борбата.

Започна се борба на животъ и смъртъ.

Турскитѣ войски нахлуха съ остървение въ въстаналитѣ области. Срещу единъ въстаникъ се явяваха десетки войници съ своитѣ пушки и орждия.

Превземайки въстаналитѣ села, турскитѣ пълчища се отдаваха на грабежи и безчинства. Скоро надъ цѣла Македония се издигнаха огнени езици. Домоветѣ и земята, за които се биеха въстаницитѣ, горѣха. А когато и Крушево, центъръ на въстанието, падна въ ржцетѣ на войската, Върховниятъ щабъ заповѣда да се почне разпускането на четитѣ. Останалото годно оржие се прибра и се скри. Избѣгалото въ планинитѣ население започна да се връща въ опожаренитѣ си домове. Нѣкои отъ водачитѣ успѣха да избѣгатъ въ България, а други останаха въ Македония.

Дамянъ Груевъ остана да се крие въ планината надъ родното си село. Тежка бѣше неговата задача. Той трѣбваше да вдѣхне отново въра въ изстрадалото българско население. Да въстанови разнебитената революционна организация. Да стегне редоветѣ ѝ и да се бори срещу сръбската и гръцка пропаганди, които използуваха въ своя полза нещастния край на въстанието.

При едно посещение на село Слатина, Даме бѣше изненаданъ отъ турска потеря и въ завързалото се сражение биде раненъ. Съ единъ отъ своитѣ хора той остана въ една къща на селото, за да се лѣкува, а после се прехвърли въ България, кждето успѣ да изцѣри раната си. На следната година Даме замина отново въ Македония...

За Груевъ нѣмаше нито минутка почивка. Той обиколи и най-затуленото кѣтче на Македония. Презъ зимата на 1906 година Даме се приближи до границитѣ на свободна България. Трѣбваше да